Sylwia Piotrowska, Emilia Reichel

„Nature-Deficit”
O TYM JAK PRZYWRÓCIĆ DZIECI NATURZE

Chyba każdy z nas jako dziecko lubił oglądać bajki i filmy przyrodnicze. Zacznijmy od przypomnienia filmów dokumentalnych BBC z serii Błękitna Planeta z Davidem Attenborough, które być może oglądaliśmy jako dzieci czy już jako dorośli. Genialny biolog, podróżnik i dziennikarz przybliżał nam świat dzikiej przyrody, a w swoich podróżach przenosił widzów od Wielkiej Rafy Koralowej po bezkresną pustynię Atakama. Jego miłość do świata przyrody rozpoczęła się w Leicester w środkowej Anglii, kiedy jako 11-letni chłopiec wsiadał na rower, pędził z kolegami za miasto i wspólnie całe dnie spędzali poza domem, w poszukiwaniu przygód i zaglądaniu pod kamienie w celu obserwacji mieszkających tam żyjątek. Sir David Frederick Attenborough w swojej książce „Życie na Naszej Planecie. Moja historia, Wasza przyszłość” (Wyd. Poznańskie, 2021), wspomina: „od najmłodszych lat uważałem, że nic nie jest równie ważne jak poznanie zasad funkcjonowania świata przyrody”. W ciągu 98 lat swojego życia, niestrudzenie i z wielką pasją przekazywał nowym pokoleniom swoją wiedzę i miłość do świata przyrody. Jego głos już na zawsze pozostanie w naszych sercach, jak cichy drogowskaz przypominający, że nie możemy zboczyć z drogi, w której człowiek i natura są ze sobą nierozerwalnie związani już od 200 tys. lat.

Ta więź jest jednak bardzo krucha. Zmiany w środowisku naturalnym, jakie powstały w wyniku ingerencji człowieka są bardzo dobrze widoczne. Od samego początku istnienia homo sapiens zaczęliśmy „naginać” prawa przyrody dla naszych własnych celów i potrzeb. Zmienialiśmy biegi rzek, aby nawadniały nasze pola uprawne. Kopaliśmy w głąb ziemi, aby dostać się do jej surowców i zapewnić sobie bogactwo i bezpieczeństwo energetyczne. Wycinamy lasy, zanieczyszczamy morza i powietrze, którym oddychamy. W pewnym momencie naszej historii zachwialiśmy równowagę jaka panowała w środowisku naturalnym. A teraz największym wyzwaniem współczesnego świata jest zrównoważony rozwój i zdolność naszego gatunku do koegzystowania z biosferą, przy poszanowaniu granic planetarnych.

Koegzystencja ze światem przyrody powinna być już wpajana małym dzieciom. Dlaczego? Gdyż to one będą żyć w świecie, który my dorośli zostawimy im w spadku. Jak od tego zacząć? Jak zaszczepić w dzieciach miłość do przyrody? Najlepiej rozbudzimy tę świadomość edukacyjną zaczynając od małych rzeczy. Proste czynności takie jak: oszczędzanie wody, segregowanie odpadów czy sadzenie roślin, mogą mieć w skali globalnej ogromne znaczenie. Dzieci uczą się poprzez obserwację. Pokażmy więc im, że nam dorosłym zależy na ochronie naszego najbliższego otoczenia przyrodniczego, a one naśladując nas, będą robić dokładnie to samo.

Nasze Przedszkole Miejskie nr 5 w Słupsku od lat wspiera dzieci i ich rodziców w rozbudzaniu świadomości przyrodniczej, która pozwala maluchom na doświadczanie szeregu zajęć i działań z zakresu edukacji ekologicznej.

Najchętniej obchodzoną przez przedszkolaki akcją jest „Dzień Ziemi”, podczas którego przez cały tydzień dzieci biorą udział w różnych zajęciach proekologicznych, takich jak: sprzątanie okolicy przedszkola, występy w pokazie mody ekologicznej czy słuchanie bajek ekologicznych leżąc na kocykach w parku. Celem tych wszystkich aktywności jest zwrócenie uwagi na możliwość umiejętnego wykorzystania surowców wtórnych, zapoznanie się z literaturą dziecięcą z zakresu ochrony środowiska, ukazanie ciekawego pomysłu na spędzenie wolnego popołudnia w parku lub w lesie.

Kilka lat temu nawiązaliśmy współpracę z Parkiem Krajobrazowym Dolina Słupi, z Nadleśnictwem Leśny Dwór, Schroniskiem dla Zwierząt w Słupsku i wieloma wspaniałymi ludźmi, dla których troska o ochronę naszego zróżnicowanego ekosystemu jest pracą i jednocześnie największą pasją życia.

Placówka utrzymuje stały kontakt z Parkiem Krajobrazowym „Dolina Słupi", który ma swoją siedzibę nieopodal nas. Bierzemy udział w różnorodnych zajęciach przygotowywanych przez jej pracowników. Warto wspomnieć o pani Annie Marioli Kasprzak, starszym specjaliście do spraw edukacji ekologicznej, dzięki której mieliśmy okazję brać udział w wielu zajęciach przybliżających życie zwierząt i świat roślin. Pani Mariola niczym prawdziwa czarodziejka z lasu, potrafiła w niezwykły sposób opowiadać dzieciom o tym, jak zwierzęta przygotowują się do zimy, jak rozmnażają się żaby, jakie skarby kryją się w podszyciu leśnym i o czym szepcą lobeliowe jeziorka. Każde zajęcia na jakie jesteśmy zapraszani, są zróżnicowane w zależności od pory roku, a główną ich ideą jest przekazanie wiedzy o zmieniającym się środowisku przyrodniczym oraz ukazanie fauny i flory parku, przy jednoczesnym rozbudzaniu i przewartościowaniu postaw młodego człowieka względem otaczającej go przyrody.

Nasza placówka współpracuje na stałe z Nadleśnictwem „Leśny Dwór". Pani Adrianna Neumiler wraz z innymi leśnikami, odwiedzając nasze przedszkole, z wielkim zapałem opowiadała historie z życia zwierząt i przybliżała wiele interesujących faktów z dziedziny botaniki np. że olejki eteryczne zawarte we wrotyczu skutecznie odstraszają kleszcze. Dzięki wizytom leśników dzieci mogły pogłębić swoją wiedzę na temat pracy w tym zawodzie oraz o jego ważnej roli w kształtowaniu zrównoważonej gospodarki leśnej. Zajęcia ekologiczne i wycieczki do Leśnego Dworu, w dużym stopniu przyczyniły się do pogłębienia wiedzy dzieci o konieczności dbania i doceniania otaczającego nas najbliższego ekosystemu jakim jest las.

Na kształtowanie postaw ekologicznych naszych najmłodszych wychowanków ma również wpływ współpraca z Przedsiębiorstwem Gospodarki Komunalnej w Słupsku. Poprzez zrealizowane zajęcia dzieci utrwaliły informacje dlaczego segregacja śmieci jest tak ważna, co dzieje się z odpadami i jak je można wykorzystać. Dzięki takim spotkaniom wychowankowie nabyli praktyczną wiedzę, że segregacja śmieci przyczynia się do lepszego ich przetwarzania i powtórnego wykorzystania.

Pan Szymon Kowalczuk ze swoim „Gwiezdnym Teatrem" również miał swój wkład w propagowaniu postaw ekologicznych u naszych przedszkolaków. Za pomocą pokazów świetlnych i dźwiękowych, przedstawiał wielozmysłowe spektakle przybliżające dzieciom piękno i kruchość naszej Planety. „Ekologia ważna sprawa", „W poszukiwaniu Wiosny", „Trzecia planeta od Słońca – Ziemia", „Wakacyjna przygoda" były tematami jego oryginalnych przedstawień, które w przystępny i bardzo atrakcyjny sposób uświadamiały i kształtowały postawę szacunku i dbania o przyrodę i naszą planetę.

Działalność ekologiczna to także zorganizowanie różnych dni tematycznych, akcji, programów, konkursów, zajęć terenowych oraz wycieczek. Już od kilku lat w przedszkolu na stałe zagościły obchody dni i świąt nietypowych. Cyklicznie organizujemy m.in. Dzień Kota, Dzień Dyni, Dzień Jabłka. Każde takie wydarzenie jest okazją, aby w wartościowy i godny rozważania sposób pochylić się nad konkretnymi obszarami w edukacji proekologicznej takich jak przygotowanie przetworów na jesień i niemarnowanie żywności, dbanie o zwierzaki domowe, jak i o uwrażliwienie na los bezdomnych zwierząt oraz czynne zaangażowanie się np. w pomoc poprzez wolontariat w schroniskach. Inne nasze akcje na rzecz ekologii to: „Wrzos", „Bratek na parapet", „Kwiaty, drzewa i roślinki dziś zbieramy dla rodzinki". Działania te w równym stopniu angażowały dzieci, jak i ich rodziców. Wspólne sadzenie kwiatów dawało dzieciom poczucie sprawczości, że one również mogły przyczynić się do realnego wkładu na rzecz naszej placówki. Kolejnym działaniem, które przedszkolaki bardzo lubią jest wykonywanie zabawek z materiałów najczęściej trafiających do kosza. Pobudzaliśmy w ten sposób kreatywność dzieci czego efektem były dżdżownice wykonane z plastikowych zakrętek, domki dla lalek wykonane z kartonu, a także rakiety z plastikowych butelek. Dla pracowników przedszkola obserwacja dzieci bawiących się własnoręcznie zrobionymi eko-zabawkami było wielką przyjemnością i powodem do dumy.

Wszelkie te działania utwierdzają nas w przekonaniu, że propagowanie ekologii u tak małych dzieci ma naprawdę sens i jest inwestycją, która zaprocentuje w przyszłości. Nauka poprzez zabawę stwarza wielkie możliwości, jest niewyczerpaną studnią pomysłów, z której możemy czerpać wiele inspiracji.

Zabawa jest dla naszych dzieci formą poznawania Świata, i spełnia wiele ważnych funkcji takich jak np.: funkcje poznawcze, terapeutyczne, kształcące. Przenieśmy więc część tej aktywności poza mury domu i przedszkola i zacznijmy czerpać z korzyści, jakie daje nam otwarta przestrzeń i kontakt z naturą. Niech dzieci staną się kreatorami tej przestrzeni. Zwykły patyk, kamień, listek, dzięki wyobraźni dostaje nową rolę i przeznaczenie. Zachęcajmy do obserwacji ptaków, robaczków, żab, wiewiórek w parku. Wyjdźmy na spacer po zachodzie słońca i obserwujmy gwiazdy. Zalet z takich form spędzania czasu będzie naprawdę wiele, począwszy od lepszej odporności, po rozwijanie wrażliwości i empatii u dziecka. Kontakt z naturą, przyrodą ożywioną jak i nieożywioną dobroczynnie wpływa na pracę naszego mózgu. W czasach, kiedy nadmiar bodźców pochodzących od smartfonów, komputerów i telewizji prowadzi do rozproszenia uwagi, kłopotów z koncentracją, snem, zaburzeń w relacjach społecznych, a niewłaściwe dobrane treści – również do stanów lękowych i złego samopoczucia, powinniśmy możliwie często przebywać na świeżym powietrzu i spędzać wolny czas w otoczeniu natury. Korzystajmy z tego źródła jak najwięcej, zaszczepmy w sobie i naszych dzieciach prawdziwego ducha odkrywcy i eksploratora.

Sylwia Piotrowska
Nauczycielka wychowania przedszkolnego w Przedszkolu Miejskim nr 5 w Słupsku. Jej pasją jest muzyka i czytanie książek. W wolnych chwilach odpoczywa aktywnie spacerując z psem, jeżdżąc na rowerze, biegając.

Emilia Reichel
Nauczycielka wychowania przedszkolnego w Przedszkolu Miejskim nr 5 w Słupsku. Bardzo lubi podróżować, czytać książki i chodzić do kina. Interesuje się sztuką i astrofizyką. W wolnych chwilach uczy się języka hiszpańskiego.